

Перспективи подальших досліджень. З огляду на неминучість активізації інноваційного фактора у всіх сферах суспільства, зростання провідної ролі освітянського простору у формуванні інноваційно налаштованих професіоналів з високим рівнем компетенції та креативного мислення, подальші дослідження доцільно продовжувати в напрямі зміщення акцентів з теоретичних-розмірковувань у бік прикладних аспектів. Зокрема, необхідно розробити ефективний механізм стимулювання, фінансування інноваційної діяльності вищого навчального закладу, розширити повноваження та збільшити академічні свободи вищої школи у вихованні інтелектуальної особистості, здатної легко адаптуватися до проблемного світу нашого століття та змінювати його якісно.

Література:

1. Афтаназів І.С. Економічні аспекти реформування регіональної системи підготовки кадрів вищою школою монографія / Афтаназів І.С.— Коломия : Вік, 2007. – 224 с.
2. Бенсік А. Критерії успіху діяльності організації, яка базується на знаннях, або необхідність зміни стилю управління / А. Бенсік, К. Богнар // Проблеми та перспективи управління в економіці. – 2007. – № 2. – С. 50–59.
3. Вовканич С.Й. Теоретико-методологічні основи дослідження людського та інтелектуального капіталу в знанневомісткій економіці: концептуалізація понять / С.Й. Вовканич, Л.К. Семів // Регіональна економіка. – 2007. – № 4. – С. 7–19.
4. Геєць В. Соціогуманітарні складові перспектив переходу до соціально-орієнтованої економіки в Україні / В. Геєць // Економіка України. – 2000. – № 2. – С. 4–12.
5. Ходкінсон Джерард П. Компетентная организация: психологический анализ процесса стратегического менеджмента / Ходкинсон Джерард П., Сперроу Пол Р. ; пер. с англ. – Х. : Гуманитарный центр, 2007. – 392 с.
6. Кузнецова Н.Б. Кадри інноваційного типу: сутність, значення та особливості формування в умовах розвитку інноваційної економіки / Н.Б. Кузнецова // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 6 (96). – С. 115–121.
7. Ляшко Д.Ю. Теоретичний огляд інформаційного та комунікативного середовищ функціонування підприємств / Д. Ю. Ляшко // Академічний огляд / Academy Review. – 2008. – № 2. – С. 63–68.
8. Ревуцька Н.В. Формування концепції інтелектуалізації бізнесу в сучасній парадигмі управління // Формування ринкової економіки : зб. наук. пр. – Спец. вип. : Економіка підприємства : теорія і практика. – Ч. II. – К. : КНЕУ, 2008. – С. 543–548.

УДК 323.330.5

О.Н. Горбач,

доцент, кандидат політичних наук
Національний університет “Львівська політехніка”

ЕКОНОМІКА В СУЧАСНИХ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ

У статті автор розглядає окремі складові економіки у контексті міжнародної політики, вивчає вплив провідних країн світу та міжнародних структур на економічні процеси, дає оцінку світової економічної кризи. Окреме місце у статті знаходять проблеми вугілля, нафти та газу як основа паливно-енергетичного комплексу. Головною темою української політичної економіки автор бачить проблему економічних інтеграцій.

Ключові слова: економіка, міжнародна політика, інтеграція.

В статье автор рассматривает отдельные составные экономики в контексте международной политики, изучает влияние ведущих стран мира и международных структур на экономические процессы, дает оценку мирового экономического кризиса. Отдельное место в статье находят проблемы угля, нефти и газа, как основа топливно-энергетического комплекса. Главной темой украинской политической экономики автор видит проблему экономических интеграций.

Ключевые слова: экономика, международная политика, интеграция.

In the article an author examines separate component economies in the context of international policy, studies influence of leading countries of the world and international structures on economic

processes, gives the estimation of world economic crisis. A separate place in the article is found by the problems of coal, oil and gas, as basis of fuel and energy complex. An author sees the problem of economic integrations the main theme of the Ukrainian political economy.

Keywords: economy, international policy, integration.

Постановка проблеми. Історично склалося, що економічне верховенство означає владу, яка реалізується лише у разі матеріальної підтримки. Ці процеси спостерігаються у внутрішньодержавному політичному середовищі. На міжнародному ринку економіка щораз посилює домінуючу роль, особливо якщо йдеться про справді цивілізовані, мирні політичні баталії. Епоха економічних, економіко-політичних методів змінює епоху насильницької, силової політики. Глобалізація економіки стає основною тенденцією методів врегулювання зовнішньополітичних суперечностей і міжнародних конфліктів, у якій відбувається взаємна довершеність системи “політика-економіка”.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми економічної політики і політичної економіки становлять неабиякий науковий інтерес і досліджуються низкою вчених, серед яких О.Бабич-Декань, Р.Бриль, П.Бураковський, О.Буряк, В.Вавришук, І.Волинко, О.Гаврилюк, А.Румянцев, А.Гальчинський, Т.Грищенко, М.Дністрянський, І.Єгорченко, О.Ковальова, Ю.Костенко, В.Копійка, В.Крюков, О.Лановенко, Н.Магера, С.Медведський, Л.Мельник, І.Пузанов, В.Сікора, С.Соколенко, О.Соскін, С.Фоміна, М.Швайка, Ю.Юров, Я.Яцьків, Ю.Ященко і ін.

Г.Удовенко характеризує глобальну економіку як мережну систему, виходячи з формування міжнародних виробничих мереж [9, 18]. С.Соколенко розглядає формування міжнародних виробничих мереж як складову глобальної економіки [6, 13]. О.Плотніков досліджує темпи розвитку світової економіки [5, 20]. С.Медведський та Ю.Ященко вивчають позиції енергетичної безпеки як необхідної складової державної економіки [12, 11; 4, 31].

Метою дослідження є осмислення ролі економічних важелів у зовнішньополітичній діяльності, проаналізувати сукупність економічних аспектів у розрізі впливу одної держави на іншу, оцінити економічну роль міжнародних організацій, виявити особливості української економічної зовнішньої політики.

Світові економічні та політичні процеси виходять із завдань світового господарства – складової міжнародної економіко-політичної діяльності. Процеси світового господарства, що в основі свого розвитку включають, насамперед, різного роду інтеграції, на сьогоднішній день набрали досить об’ємних розмірів. Крім того, геополітичні зміни створені розвалом СРСР і утворенням нових самостійних держав, боротьбою за сфери впливу породжують нові інтеграції і вносять зміни в старі.

Отримання Україною незалежності так чи інакше включає її у світове господарство, вона мимоволі втягнута у процеси глобалізації і відгородити себе від усього світу не може. Отже, “головні зусилля держави повинні бути скеровані на вироблення власної економічної політики, яка б відстоювала й захищала свої національні інтереси, законні права суб’єктів господарської діяльності на рівноправну, взаємовигідну співпрацю” [11, 11].

Економічна криза, що сколихнула світове господарство у 2008-2009 роках, вразила усі галузі народного господарства кожної країни. У окремих країнах криза має специфічний тривалий характер і може стати своєрідним проявником доцільності світових, американських, європейських економічних та фінансових принципів.

Економічна криза в Україні має свою специфіку. Поряд із інфляцією, різким спадом фінансової та банківської діяльності, спадом виробництва ВВП, зниженням ділової активності, ростом робочої міграції, процвітанню тіньової економіки, включенням у кризові економічні процеси політичної та соціальної сфери, РОСТЕ рейтинг і статки українських мільонерів. Ринат Ахметов, Віктор Пінчук, Віктор Медведчук, Ігор Коломойський і багато інших за останні кризові роки збільшили свої капітали на сотні мільйонів.

Проводячи реформи в умовах економічної кризи уряд не враховує системність проблеми. Український уряд зможе отримати успіх, якщо буде спроможний “розв’язати системні проблеми, котрі нагромадилися протягом років та завдають відчутних втрат як економіці країни загалом, так і її інвестиційній привабливості зокрема” [3, 21].

Сьогодні на світовій арені найвагоміший вплив на розвиток світового господарства мають Сполучені Штати Америки, які залишаються наймогутнішим економічним лідером, що контролює більшість інтеграційних процесів і має на них суттєвий вплив. Основним його економічним конкурентом попри негативні наслідки світової економічної кризи виступає Європейський союз (ЄС), який складає значну глобальну силу світу.

Глобальне суперництво ускладнюється внутрішніми економічними проблемами, геополітичною різницею, структурою суперників. США – це держава уже сформована, загартована у протистоянні з соціалізмом, а також, структурно цілісна в економічному й політичному просторі. Європейський Союз виступає як конфедерація, а не держава, а тому більш вразлива. Навіть із єдиним керівництвом у Брюсселі, ЄС залишається спілкою держав, у якій будь-яка держава може стати гальмом економічних процесів.

Вразливість європейської економічної політики підкреслює член Європейського Союзу – Греція, яка поглинає фінанси трьох світових кредиторів – Європейського Союзу, Європейського Центрального Банку та

Міжнародного Валютного Фонду. Боротьба із грецькою кризою перетворилася на лавірування законодавства та гонку за черговими кредитними траншами. Дорога ціна дотримання європейських економічних стандартів стає результатом поглиблення боргової ями.

У виступах перших осіб Німеччини та Франції уже сьогодні допускається можливість перекрою європейського економічного простору за рахунок Греції. Канцлер Німеччини Ангела Меркель та Президент Франції Ніколя Саркозі у своїх висловлюваннях на адресу Греції відкрито стверджують про політичний розмін країни в ім'я високих ідеалів європейської економічної політики.

Наприкінці ХХ століття усе народне господарство світового простору з розвитком науки й техніки зазнавало суттєвих зрушень. Вже зараз важко собі уявити щоденне життя без Інтернету. Сучасні засоби виробництва, зв'язку, розподіл праці виводять економіку на новий рівень. В нових умовах вона стає ширшою у межах своєї діяльності, швидшою, ефективнішою, глобальнішою. Глобалізація зайняла зручне місце у політичних, політико-економічних концепціях усіх цивілізованих держав незалежно від їх векторів. Навіть, якщо держава виступає противником глобалізації, то ці процеси обійдуть її посередництвом транснаціональних компаній, які виступають найактивнішими учасниками в умовах глобальної економіки. Економічними аспектами глобальної економіки – “це насамперед наростаюче панування у світовому просторі транснаціональних компаній. Причому, ці компанії, більшість яких базується у США і має там надійне прикриття, відриваються, як правило, від пуповини національних держав і поводяться як самостійна сила, ...” [2, 8].

Держава не може повноцінно ввійти у глобальну світову економіку без стабільної внутрішньої політики. Сучасна економіка, державний економічний розвиток вимагають досконалих підходів до формування національних економічних векторів. Для досягнення найефективнішого розвитку, необхідно “зосередити увагу насамперед на розвитку ефективних інститутів. Інакше кажучи, якщо в країні не розвинуті базові інститути генерування капіталу і максимально не задіяна економічна активність усього населення, то ні інвестиції в інфраструктуру, освіту, охорону здоров'я, ні економічні реформи державного сектора не будуть ефективними” [6, 13].

Оцінкою міжнародного політичного лідерства і глобальною проблемою світового ринку є фінанси, які у глобальних масштабах потребують дослідження у політичному контексті. На міжнародній політичній арені фінансова проблема відчувається найгостріше. У цьому розрізі актуалізується робота найбільш впливової системи світових фінансів – Міжнародного Валютного Фонду (МВФ), яка виконує функції регулятора світових фінансів і визначає основні напрями й принципи їх розвитку.

За довгі роки свого існування МВФ отримав чималий досвід у врегулюванні фінансових проблем у різних країнах, на різних континентах. Ще наприкінці 70-х рр. відмова від традиційної ідеології у галузі міжнародних валютних відносин, що базувалася в основному на державному втручанні та жорсткому контролі економічного життя промислово розвинутих країн, змінилася ідеями максимальної свободи економіки [1, 15].

Діяльність МВФ у 80-х роках у Латинській Америці, у 90-х у Східній Європі була колосальною практикою спеціалістів фонду. Провідні спеціалісти фонду Джефрі Сакс і Лоуренс Самерс розробили концепцію, згідно якої “приватизація та дерегування, а також відкритий характер ринків капіталу сприяють економічному розвитку, тоді як уряд має піклуватися про збалансованість бюджету, боротися з інфляцією та намагатися не вживати будь-яких інших заходів” [1, 15]. Реформуючи польську економіку на ринковий лад, Дж.Сакс досить успішно застосував теорію “шокової терапії”. В умовах ринкової реформи Польщі “шокова терапія” передбачала “відпуск цін, збалансування бюджету й “водоспад” іноземних субсидій” [1, 15].

Тріумфальний хід економічних реформ закінчився в Росії, де Дж.Сакс спробував реалізувати свій метод “у більш складних умовах”. Не врахованими були російський менталітет і безмежні простори. Створення ефективно діючих конкурентних ринків закінчилося “появою великих приватних монополістів, олігархів і мафіозі, які контролювали конкуруючі між собою промислові “імперії”, спонсорували власні банки, які були швидше не банками, а спекулятивними пулами, що не виконували жодної з основних функцій комерційних банків. Тим часом, держава дотримувалася жорсткої політики скорочення витрат, у результаті чого не виплачувалися навіть нараховані належним чином пенсії та заробітна плата. Приватний сектор буквально втратив гроші” [1, 16].

Окрім Росії, економічні реформи за порадами МВФ зазнали невдач також у Південній Кореї, Мексиці, Бразилії. Поряд з цим в історії відомі інші випадки успішних економічних реформ, які відбувалися без втручання МВФ. Прикладом служить Китай, який за 5 років повністю знищив дефіцит продуктів харчування, за 20 років збільшив середній рівень життя населення у 4 рази, досягнув позитивної щомісячної динаміки матеріального становища [1, 18].

Аналізуючи світову практику реформ, слід виходити з того, що не обов'язково дотримуватися рекомендацій міжнародних організацій, а проводити незалежну реформу у відповідності до характеру національної економіки, не очікуючи зовнішніх фінансових вливань.

В умовах глобалізації стабільне функціонування і розвиток державної економіки постає у прямій залежності від енергетичної безпеки. Енергетика виступає важливою стратегічною складовою економіки,

тому цей ринок знаходиться завжди у центрі уваги зовнішніх фінансів, де паливно-енергетична сфера складає основу товарообігу.

У геополітичному просторі енергетична галузь стає сильною політичною зброєю. Енергетично багата держава сильніша від імпортера. США і Росія - споконвічні конкуренти і постачальники основних об'ємів енергоресурсів, які контролюють цей ринок. У цьому розрізі особливо відчутними були конфлікт "США – Ірак", у якому сповідувалася ціль розширити свої сфери впливу на нафтовому ринку. Як результат – цей конфлікт підірвав російські нафтові позиції.

Нафтовий ринок йде у розріз із глобальними проблемами людства, які вимагають нових екологічно чистих технологій. На сьогоднішній день уже відомі замітники традиційній нафті. Ціла низка індустріально розвинених країн ведуть розробку водневих двигунів, двигунів, що живляться сонячною енергією, виготовлення дизельного палива з рапсового масла, розробляються альтернативні джерела енергії. Отже, на сьогодні нафтовий ринок виглядає дещо застарілим.

На міжнародному ринку крім нафти стратегічно важливою сировиною паливно-енергетичного комплексу вважаються газ та вугілля. "Вугілля – це єдиний енергоносіє, який Україна має в достатньому обсязі для забезпечення власних потреб принаймні на триста – п'ятсот років" [10, 25].

Ситуація на газовому ринку є подібна до ситуації з нафтою, Росія домінує у цій галузі, постачає газ у країни Західної Європи. Свої позиції щодо газу Росія щораз посилює, про що свідчать нові контракти про постачання газу.

На сьогоднішній день в Україні існують цілком реальні запаси газу на шельфах Чорного та Азовського морів, що дозволяє їй щораз збільшувати обсяги їх видобування. Проте, пріоритетними у цій галузі для української економічної зовнішньої політики виступає, в основному, транспортування газу [10, 19].

Транспортування газу становить фундамент енергетичної стратегії України у взаємовідносинах з Росією. У світлі цієї стратегії українська влада повинна враховувати той факт, що в найближче десятиліття Росія інтенсивно створюватиме альтернативні шляхи для експорту своїх енергоресурсів, прокладаючи їх на своїй території з метою максимально скоротити транзит через сусідні країни [10, 25].

Найгострішою темою української політичної економіки залишається проблема інтеграцій. Особливо гостро постають ці проблеми у світлі відмови української міжнародної політики від багатовекторної доктрини. Хоча шляхів інтеграції не так уже й багато, вони будуть актуальними ще довгий час. Проблема інтеграцій полягає у тому, що будь-який вектор виключає інший. Наприклад, вступ до ЄС спричинить погіршення відносин із північно-східним сусідом, возз'єднання із Росією мінімізує україно-європейські відносини. Разом із тим, і Європейський Союз, і Росія хочуть бачити Україну "у своїх лавах".

Європейський Союз дає чітко зрозуміти, що хоче бачити Україну своїм партнером, але цивілізована Європа боїться присутності поряд нестабільного сусіда. Брюссель бачить Україну як ефективний засіб зміцнення своєї безпеки і забезпечення демократичної стабілізації східноєвропейського регіону.

"Сьогодні все більшого розуміння набуває точка зору, що геополітична стабілізація у Європі не можлива без стабілізації у Східній Європі. Тому включення східноєвропейських країн, в т.ч. України, у сферу впливів і інтеграційних процесів з боку ЄС дозволить зміцнити демократію й економічну лібералізацію у цих країнах, як це свого часу сталося з Грецією, Португалією та Іспанією, що були прийняті в ЄС відразу після повалення авторитарних режимів" [8, 165].

Європейський вектор інтеграції України знаходить позитивні оцінки у працях провідних українських вчених. Наприклад, О.Соскін відстоює західний напрям геополітичної та гео економічної реальності України, "для якого сьогодні характерний активний процес створення об'єднаної Європи, представленої єдиними міжнародними організаціями різних аспектів діяльності. В економічному вимірі це буде Європейський Союз, у військовому – НАТО і військові інтегральні європейські сили швидкого реагування, у політичному – Європарламент та Європейський уряд. Гео економічна реальність єдиної Європейської валюти – євро, яка продукуватиметься єдиним Європейським банком за підтримки потужних національних банків Німеччини, Нідерландів, Великобританії, Франції, Італії, Австрії та інших країн" [7, 3].

Зрештою, якщо врахувати весь об'єм роботи, яку було зроблено для адаптації українського законодавства до вимог ЄС, то виглядає просто безглуздим будь-яка дискусія про гармонійні стосунки з Росією.

Москва ж і надалі бачить в Україні свою молодшу сестру, а скоріше – слугу, що могла б зміцнити імперіалістичні амбіції Росії. Російський напрям геополітичної та гео економічної спрямованості України менш привабливий, адже російська експансія досягла неймовірних масштабів. Найбільший інтерес Росії становлять так звані політичні галузі української промисловості, робота яких суттєво впливає на національну безпеку нашої держави.

Як наслідок, напрошується запитання: чи може бути Росія надійним партнером, якщо вже сьогодні доводиться захищати свою територію із зброєю у руках від російських амбіцій (наприклад, о.Тузла)? Чи може інтервент відмовитися від природних багатств України?

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити, що в нинішній зовнішньополітичній діяльності сучасних держав економіка посідає одне з провідних, а в більшості випадків і визначальних місць. Місце колишньої

військової сили, військової переваги однієї держави над іншою, тепер займає економіка, її ефективність та рівень її цивілізованості.

Україна є державою промисловою, засадою її економіки є переробна промисловість. Саме тому перед Україною постає проблема збуту товарів на міжнародному ринку. Ця проблема породжує важливість внутрішніх реформ спрямованих, передусім на підвищення конкурентоспроможності української продукції, на підвищення рівня її технологій.

Розвиваючи інтеграційні процеси, українська політика повинна спиратися на економічні показники, враховувати історичні фактори міжнародної співпраці. “Великого розуму” для того, щоб обрати правильний шлях, не потрібно. Достатньо подивитися на Захід, на Схід і визначитися якою ми хочемо бачити Україну: чи додатком російської імперії, чи демократичною незалежною європейською державою. Уже виходячи з цього, можемо передбачити рівень державної економіки.

Література:

1. Бриль Р. Стрижень системи / Р.Бриль. // *Енергетична політика України*. – 2002. – № 2. – С. 14-19.
2. Кравчук Л. Погляд у XXI століття / Л.Кравчук. // *Універсум*. – 2000. – № 7-10. – С. 6-11.
3. Магера Н. Економічне зростання – довгострокова українська реальність? / Н.Магера, В.Юрчишин. // *Економічний часопис XXI*. – 2003. – № 5. – С. 17-21.
4. Медведський С. Український прорив / С.Медведський. // *ПіК*. – 1993. – № 20. – С. 29-31
5. Плотніков О. “Чого не бачить лише сліпий” / О.Плотніков. // *ПіК*. – 2003. – № 3. – С. 20-22.
6. Соколенко С. Стратегії економічного росту та формування нових виробничих систем в епоху глобалізації / С.Соколенко. // *Економічний часопис XXI*. – 2003. – №5. – С. 11-16.
7. Соскін О. Сучасний геопростір і пріоритети розвитку України / О.Соскін. // *Економічний часопис*. – 2000. – №2. – С. 3-7.
8. Танчин І. До проблеми політичної інтеграції України в Європу / І.Танчин, І.Марушкіна. // *Студії політологічного центру “Генега”*. – 1995. – № 3. – С. 163-166.
9. Удовенко Г. Вступ до НАТО – найкраща перспектива для України / Г.Удовенко // *Економічний часопис XXI*. – 2002. – № 7-8. – С. 18-19.
10. Фомін С.Фінанси України / С.Фомін. // *Політика і час*. – 2003. – № 2. – С. 16-25.
11. Швайка М. Проблеми захисту національних економічних інтересів України в умовах глобалізації / М.Швайка // *Економічний часопис XXI*. – 2002. – №6. – С. 10-14.
12. Яценко Ю. Стратегія енергетичної безпеки України // *Енергетична політика України* / Ю.Яценко – 2002. – № 2. – С. 8-11.

УДК 331.108: 377.1

Ж.В.Семчук,
кандидат економічних наук,
Львівський університет бізнесу та права

ПАРАМЕТРИ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

У статті визначено показники вимірювання взаємопов'язаних процесів у виробництві продукції підприємства, які враховують потреби всіх зацікавлених сторін (особливо споживачів) та забезпечують набір оптимальних параметрів для реалізації моделі системи управління якістю на підприємстві.

Ключові слова: якість продукції, система управління якістю.

В статье определены показатели измерения взаимосвязанных процессов в производстве продукции предприятия, которые учитывают потребности всех заинтересованных сторон (особенно потребителей) и обеспечивают набор оптимальных параметров для реализации модели системы управления качеством на предприятии.

Ключевые слова: качество продукции, система управления качеством.

In the article have been determined measurement indexes of the interrelated processes in the venture's output of products which take into account needs of all interested parties (especially customers) and ensure a number of the optimal parameters for the implementation of the pattern of the quality management system at the enterprise.

Key words: quality of products, quality management system.